

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук Ботнарєнко Ірини Анатоліївни на дисертацію Панасюк Вікторії Вікторівни на тему «Розслідування домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку», поданої до захисту у спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. На шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції України питання забезпечення прав і свобод людини, зокрема в приватній та сімейно-побутовій сферах, набуває особливої ваги. В умовах сучасної соціально-економічної нестабільності та трансформацій суспільних відносин проблема протидії домашньому насильству потребує системного підходу, удосконалення механізмів захисту осіб, а також підвищення ефективності роботи правоохоронних органів.

Важливість системного розслідування домашнього насильства підкреслюється тяжкістю його наслідків. Такі дії не лише завдають фізичних травм, але й спричиняють глибокі емоційні страждання, втрату самоповаги, соціальну ізоляцію, економічні труднощі, а інколи навіть призводять до летальних випадків. Багатогранність цих негативних наслідків обумовлює необхідність створення чіткої законодавчої бази та об'єднання зусиль органів виконавчої влади. Тільки за таких умов можна забезпечити невідворотність притягнення кривдників до відповідальності, захист прав постраждалих і мінімізацію шкоди від цього явища.

Актуальність теми розслідування домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку, зумовлена низкою соціальних, правових і демографічних факторів, які набувають особливого значення в сучасному українському суспільстві.

По-перше, в Україні спостерігається тенденція до старіння населення, що призводить до збільшення частки осіб похилого віку, які здебільшого є фізично, психологічно та матеріально вразливими. Це робить їх більш залежними від членів сім'ї або опікунів, а отже – більш схильними до ризику стати жертвами домашнього насильства.

По-друге, домашнє насильство щодо літніх людей є латентним явищем. Значна частина випадків не потрапляє до офіційної статистики через страх жертв, їхню залежність від кривдників, сором або недовіру до правоохоронних органів. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває вдосконалення механізмів виявлення, фіксації та розслідування таких протиправних діянь.

По-третє, складність розслідування цієї категорії кримінальних правопорушень полягає у специфіці суб'єктного складу (родинні або близькі відносини між жертвою та кривдником), труднощах збору доказів, а також необхідності врахування психологічного стану потерпілих. Це потребує спеціальної підготовки правоохоронців, соціальних працівників і суддів.

Крім того, в умовах воєнного стану та соціально-економічної нестабільності особи похилого віку зачасту залишаються без належної підтримки, стають ще більш вразливими до різних форм насильства – фізичного, психологічного, економічного та навіть занедбання.

Викладене підкреслює важливість дослідження сутності кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством щодо осіб похилого віку, з урахуванням можливостей сучасної криміналістичної науки та чинного кримінального процесуального законодавства. Це вказує на необхідність удосконалення та оптимізації процесу їх виявлення і розслідування, що в сучасних умовах є одним із пріоритетних завдань у протидії кримінальній протиправності загалом та насильству в сімейному середовищі зокрема.

Зазначені обставини зумовлюють вибір теми дослідження, визначають його спрямованість і зміст, а також обґрунтовують потребу в перегляді, уточненні та розробленні нових ефективних заходів протидії з боку органів прокуратури, слідчих і оперативних підрозділів Національної поліції з метою належного захисту прав і законних інтересів осіб похилого віку.

Саме тому, актуальність теми дисертації Панасюк Вікторії Вікторівни на тему «Розслідування домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку», не викликає сумнівів як у науковому, теоретичному, так і практичному аспектах.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувачки. Вивчення дисертації та наукових публікацій авторки свідчить про продуманість і логічність структури проведеного дослідження. Такий підхід дозволив дисертантці чітко окреслити мету, об'єкт, предмет і завдання роботи, а також ґрунтовно й всебічно проаналізувати заявлену тему.

У роботі використано комплекс загальнонаукових, спеціально-юридичних і сучасних міждисциплінарних методів пізнання (загальнонаукові методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, абстрагування, узагальнення й аналогії, діалектичний, системний, історико-правовий, логіко-юридичний, статистичний метод і метод контент-аналізу, соціологічні методи, метод криміналістичного моделювання. Також застосовано ризико-орієнтований підхід і метод кейс-аналізу, елементи компаративного аналізу).

Дисертантка опрацювала значний масив наукових джерел (188 найменування), ґрунтовно проаналізувала праці вітчизняних і зарубіжних

науковців, що дало змогу вирішити поставлене наукове завдання, а також сформулювати обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення кримінальних процесуальних і криміналістичних засад розслідування домашнього насильства, зокрема стосовно осіб похилого віку.

Обґрунтованість сформульованих у дисертації висновків забезпечена емпіричними даними, а саме: зведеними матеріалами аналізу 100 кримінальних проваджень, розпочатих за ст. 126-1 КК України протягом 2021-2025 років у різних регіонах України; узагальненими результатами опитувань, проведених серед 225 працівників правоохоронних органів (слідчих та підрозділів превенції), які безпосередньо в своїй практичній діяльності стикалися з випадками вчинення домашнього насильства щодо осіб похилого віку з усіх областей України; аналітичними матеріалами, зокрема звітами, узагальненнями та статистичними даними МВС України, Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України (звітами та узагальненнями Верховного Суду, роз'ясненнями Конституційного Суду України)..

Результати наукового дослідження висвітлено в семи статтях у наукових фахових виданнях України, чотирнадцяти тезах доповідей на наукових конференціях, у тому числі міжнародних, і методичних рекомендаціях.

Отже, дисертація Панасюк В. В. на тему «Розслідування домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку» виконана на високому науковому рівні.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Дисертація Панасюк В. В. є одним із перших у юридичній науці України комплексних монографічних досліджень розслідування домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку з урахуванням їх підвищеної віктимності, специфіки слідової картини та особливостей процесуальної діяльності органів досудового розслідування.

У роботі сформульовано низку результатів і висновків, що були отримані вперше і мають високий ступінь наукової новизни.

Зокрема, вперше: розроблено комплексні наукові засади розслідування домашнього насильства, вчинених щодо осіб похилого віку, які ґрунтуються на положеннях криміналістики, соціально-психологічних наук, чинного законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству, а також на аналізі правозастосовної практики органів досудового розслідування та судових інституцій; аргументовано необхідність виділення специфічного додаткового елементу криміналістичної характеристики домашнього насильства – «систематичність насильницьких дій», оскільки він є

конструктивною ознакою даного злочину і доведення домашнього насильства неможливе без встановленні повторюваності протиправної поведінки щодо потерпілої особи; сформовано методичні рекомендації, що передбачають тактичні засади проведення допиту потерпілих осіб похилого віку, що дозволяє ефективно планувати слідчі (розшукові) дії, враховувати вікові, фізичні та психологічні особливості потерпілих та передбачати потенційні способи приховування насильства.

Удосконалено: історіографічний огляд наукових досліджень проблем розслідування випадків домашнього насильства щодо осіб похилого віку, з урахуванням сучасних висновків дисертаційних робіт, монографій, наукових статей та навчальної літератури з криміналістики; перелік ключових складових криміналістичної характеристики домашнього насильства щодо осіб похилого віку, включаючи особу правопорушника та потерпілого, предмет протиправного посягання, способи вчинення, слідову картину та обстановку вчинення злочину; організаційні та тактичні рекомендації щодо проведення огляду місця події у кримінальних провадженнях про домашнє насильство щодо осіб похилого віку з урахуванням характерної слідчої картини та умов сімейного середовища; підходи до взаємодії слідчого з іншими законодавчо визначеними суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, шляхом обґрунтування необхідності її системного та безперервного здійснення відповідно до законодавства.

Також дістали подальший розвиток: наукові положення в частині доручення проведення судово-медичних, судово-психологічних і психіатричних експертиз, використання інших форм спеціальних знань (участь спеціалістів у проведенні окремих слідчих (розшукових) дій, консультації спеціалістів) під час розслідування домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку; підходи до визначення обставин, що підлягають встановленню на початковому етапі розслідування домашнього насильства, з огляду на специфіку доказування в кримінальних провадженнях щодо осіб похилого віку; типові слідчі ситуації початкового й наступного етапів розслідування аналізованих кримінальних правопорушень, які обумовлені джерелом надходження інформації та залежать від наявності протидії розслідуванню, що є визначальним для алгоритмів процесуальних дій; тактичні засади проведення окремих слідчих (розшукових) дій (слідчого експерименту, пред'явлення для впізнання, обшуку) відповідно до особливостей механізму вчинення домашнього насильства щодо осіб похилого віку.

В роботі також містяться інші положення, висновки та рекомендації, які в сукупності забезпечують цілісність наукової новизни здійсненого дослідження.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дослідження, положення та висновки дисертаційної роботи Панасюк В. В. є якісно виконаними і не викликають суттєвих зауважень. Висновки побудовані на отриманих результатах, які мають ґрунтовну аргументацію, що підтверджується використанням методології дослідження, заснованої на комплексі загальнонаукових, міждисциплінарних та спеціально-наукових підходів до пізнання.

Наукові положення, висновки та рекомендації в дисертації додатково обґрунтовані за рахунок проведення емпіричних досліджень. Таким чином, представлені на захист результати роботи вирізняються високим рівнем аргументованості, логічності та переконливості, демонструють значну наукову новизну й мають важливе практичне значення.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методології наукової діяльності. Наукові результати й положення, що винесені на захист, отримано завдяки використанню різноманітних методів, таких як аналіз і синтез, індукція та дедукція, абстрагування, узагальнення й аналогії, діалектичний, системний, історико-правовий, логіко-юридичний, статистичний метод і метод контент-аналізу, соціологічні методи, метод криміналістичного моделювання, ризико-орієнтований підхід і метод кейс-аналізу, елементи компаративного аналізу, а також ґрунтовної емпіричної бази.

Завдання дослідження чітко сформульовані, а їх мета, об'єкт і предмет повністю відповідають загальним вимогам. Наукові пошуки успішно здійснено, а цілі дослідження досягнуті.

Таким чином, наукові завдання виконані на високому методологічному рівні, і дисертантка здобула необхідні компетенції для ступеня доктора філософії.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Сформульовані та аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено й надалі може бути використано у:

– науково-дослідній роботі – для подальших наукових досліджень розслідування домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку, під час підготовки монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій

до чинних проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову (акт Національної академії внутрішніх справ від 3 листопада 2025 року № 504-нд);

– освітньому процесі – для підготовки підручників, лекцій, навчальнопрактичних посібників, методичних рекомендацій з навчальних курсів криміналістики, кримінального права, а також поліцейської діяльності, що використовують під час проведення різних форм навчальних занять і тренінгів у межах підготовки здобувачів (акт Національної академії внутрішніх справ від 3 листопада 2025 року № 503-оп);

– практичній діяльності – для розроблення та вдосконалення відомчих і міжвідомчих нормативно-правових актів, а також підготовки листів-роз'яснень до органів досудового розслідування України, оскільки дисертаційне дослідження має як необхідний теоретичний та методологічний рівень, так і практичну цінність, що сприятиме вдосконаленню їхньої процесуальної діяльності (акт Головного слідчого управління НПУ від 31 липня 2025 року № 72851-2025).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертація В. В. Панасюк викладена українською мовою та має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України та Порядку присудження ступеня доктора філософії. Робота складається з анотації (українською та англійською мовами), переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (188 найменувань на 20 сторінках) та трьох додатків на 29 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 288 сторінок, із них основний текст на 220 сторінок.

Анотація в стислій формі відображає основні тези дослідження, викладена українською та англійською мовами, доповнена переліком публікацій здобувачки, в яких висвітлено основні результати дослідження.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, проаналізовано рівень її наукового опрацювання, а також розкрито зв'язок виконаної роботи з актуальними науковими програмами, планами та темами. Визначено основну мету дослідження, сформульовано конкретні завдання, які ставилися під час наукового пошуку, окреслено об'єкт і предмет дослідження. У вступі містяться опис застосованих методів пізнання, характеристика емпіричної бази, детально обґрунтовано наукову новизну отриманих результатів. Також зазначено особистий внесок авторки у виконану роботу та наведено дані про апробацію матеріалів дисертаційного дослідження.

У **розділі 1 «Теоретичні основи дослідження та криміналістична характеристика домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку»** зазначено, що проблема домашнього насильства широко досліджується

у правовій, соціологічній та психологічній площинах, а також отримала ґрунтовне відображення у криміналістичних працях, присвячених загальним питанням розслідування цього виду кримінальних правопорушень. Разом з тим, стан наукової розробленості проблеми розслідування домашнього насильства не можна визнати достатнім. Наявні наукові праці здебільшого присвячені загальним питанням протидії домашньому насильству, окремим аспектам кримінально-правової кваліфікації, особливостям доказування чи діяльності окремих суб'єктів. Водночас спеціальні комплексні дослідження, присвячені саме розслідуванню домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку, практично відсутні. Фактично в Україні досі не сформовано окремої науково обґрунтованої методики розслідування домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку, що зумовлює наявність прогалин у практичній діяльності правоохоронних органів та потребує належного теоретичного опрацювання і подальшої наукової конкретизації.

Криміналістична характеристика домашнього насильства щодо осіб похилого віку – це системний опис закономірностей його вчинення, який використовується правоохоронними органами для належного усвідомлення специфіки злочинних діянь, оптимізації часу та ресурсів під час розслідування, а також підвищення його ефективності. Водночас, з криміналістичної точки зору надзвичайно важливим є не лише формування теоретичного розуміння проблеми, а передусім своєчасне виявлення, належна фіксація та всебічне дослідження усіх складових ознак даного виду злочину.

Таким чином, криміналістична характеристика є цінним інструментом для правоохоронних органів, який забезпечує ефективне розслідування домашнє насильство, вчинене щодо осіб похилого віку.

Серйозність проблеми домашнього насильства, вчиненого щодо людей похилого віку, яка потребує комплексного вирішення, підтверджується опитуванням правоохоронців (слідчих, дільничних офіцерів поліції тощо), які відмічають, що: більшість кривдників – чоловіки (62,2%); найактивнішою у вчиненні домашнього насильства є вікова група 25–40 років (50,7%), за нею йдуть люди віком 40 років і старше (26,2%); потерпілими від домашнього насильства найчастіше стають члени сім'ї кривдника (65,8%); вчинення насильства часто відбувається у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння; відсутність зайнятості, вільний час та небажання до саморозвитку кривдника можуть бути факторами, що сприяють вчиненню домашнього насильства; злочинці часто чинять психологічний тиск на жертв, прагнуть контролювати їх та змушують залежати від них фінансово, емоційно та фізично; мета злочинця – позбавити потерпілого житла, їжі, одягу (67,1%), пенсії, інших виплат або майна (52%), щоб зробити її залежною; більшість

осіб, які вчиняють домашнє насильство (47,1%) не мають стабільного доходу, 32,4% – безробітні; 79,2% злочинців мають попередній досвід вчинення правопорушень (судимість або адміністративна відповідальність).

У розділі 2 «Початковий етап розслідування домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку» доведено, що на початковому етапі розслідування випадків домашнього насильства щодо осіб похилого віку ключове значення має встановлення обставин кримінального правопорушення, зокрема: місця, часу, обстановки вчинення, знаряддя та засобів насильства, слідової картини події, форми насильства, ступеня родинних зв'язків та систематичності насильницьких дій. Виявлення зазначених елементів є необхідною умовою для правильної кваліфікації діяння відповідно до ст. 126-1 Кримінального кодексу України.

Органи досудового розслідування повинні комплексно вивчати особливості як правопорушника, так і потерпілої особи, включаючи психологічний стан, характер взаємин та можливі спроби приховати конфлікт. Важливим аспектом є врахування латентності злочину, що проявляється як з боку потерпілого, так і з боку кривдника. Спосіб вчинення насильства визначається не лише особистісними характеристиками правопорушника, а й його віком, соціальним статусом, психологічним станом, тривалістю насильства та рівнем загрози для потерпілого.

Типові слідчі ситуації та формування слідчих версій є вирішальними для забезпечення оперативності та ефективності розслідування. Класифікація ситуацій на сприятливі й несприятливі, конфліктні й безконфліктні, типові й специфічні дозволяє систематизувати умови розслідування, оптимізувати слідчі дії та передбачати труднощі. За даними аналізу кримінальних проваджень та судових рішень (2020–2025 рр.), сприятливі ситуації спостерігалися у 28 % випадків, несприятливі – у 35 %, безконфліктні – у 15 %, конфліктні – у 12 %, типові та специфічні – по 5 % випадків. Переважання насильства у спільному місці проживання (69 %), у вечірній та нічний час (83 %) і у вихідні дні (63 %) свідчить про систематичний характер таких злочинів. Сприятливі ситуації характеризуються наявністю свідків, фізичних доказів, відомими особами підозрюваного й потерпілого та готовністю потерпілого співпрацювати зі слідством. Несприятливі ситуації ускладнюють встановлення фактів насильства, особливо у випадках психологічного тиску, ізоляції потерпілого або страху свідчити.

Ефективність розслідування значною мірою залежить від взаємодії слідчих з оперативними підрозділами, мобільними групами протидії домашньому насильству, дільничними інспекторами та фахівцями різних профілів (медики, судово-психіатричні експерти, психологи, спеціалісти з

інформаційних технологій та інші). Така взаємодія дозволяє отримати достовірні дані про підозрюваного, характер насильства, попередні конфлікти, поведінку потерпілого, а також планувати залучення необхідних експертів і спеціалістів.

Удосконалення координації між учасниками процесу, зокрема через створення міжвідомчої робочої групи та розробку відповідної інструкції, сприяє оптимізації обміну інформацією та узгодженості дій. Комплексний і скоординований підхід до розслідування випадків домашнього насильства щодо осіб похилого віку підвищує ефективність роботи правоохоронних органів, забезпечує належний захист прав потерпілих та сприяє профілактиці повторних правопорушень.

У розділі 3 «Проведення процесуальних дій під час розслідування домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку» проаналізовано ключові аспекти організації та тактики проведення основних процесуальних дій під час розслідування випадків домашнього насильства стосовно літніх людей. Особливий акцент зроблено на огляді місця події як важливій слідчій (розшуковій) дії для документування обставин правопорушення. Зазначено кілька типових сценаріїв здійснення цього огляду, що охоплюють житлові будинки, квартири, сільські оселі, прибудинкові території та допоміжні споруди, такі як гаражі, сараї, льохи чи колодязі.

Підкреслено значення допиту як основного інструменту збору інформації від потерпілих і свідків. Також відзначено важливість залучення спеціальних знань у формі медичних або психолого-психіатричних експертиз для об'єктивної оцінки стану потерпілих.

Окрему увагу приділено особливостям проведення інших слідчих (розшукових) дій, зокрема слідчого експерименту, обшуку та процедури впізнання. Наголошено на необхідності врахування вікових, когнітивних та психологічних особливостей осіб похилого віку, дотримання етичних стандартів та міждисциплінарного підходу.

Ефективність розслідування таких злочинів залежить від комплексного підходу, що включає поєднання процесуальних методів, спеціальних знань і належної комунікації з усіма учасниками провадження. Окремо акцентовано на значущості судових експертиз. Аналіз ста кримінальних проваджень показав, що у 87 % випадків призначалася судово-медична експертиза або медичне освідування. Вони дозволяли вчасно зафіксувати тілесні ушкодження, навіть малопомітні чи такі, що швидко зникають, а також оцінити загальний фізичний стан потерпілого. У 19 % випадків проводилася психологічна експертиза, спрямована на аналіз емоційного стану потерпілих та їхніх поведінкових реакцій. Психолого-психіатричні експертизи

здійснювалися у 14 % випадків і дозволяли визначити когнітивні порушення, вікові особливості пам'яті та поведінки і відокремити їх від можливих ознак недостовірності свідчень.

Щодо залучення фахівців до процесуальних дій, виявлено, що соціальні працівники брали участь у 45% випадків, психологи – у 37%. Їхня присутність сприяла адаптації процесу допиту та інших дій до особливостей літніх осіб і запобігала вторинній травматизації. Додатково залучалися спеціалісти з геронтології (4 %), психотерапевти (3 %), а також сурдоперекладачі та тифлоперекладачі (приблизно 8 %), що полегшувало комунікацію та сприяло комплексній оцінці соціальних і медичних аспектів стану потерпілих.

Узагальнюючи підсумки аналізу, можна зазначити, що ефективно розслідування домашнього насильства щодо людей похилого віку можливе лише за умов системного підходу, який гармонійно поєднує процесуальні методи, спеціалізовані знання та належну взаємодію з усіма сторонами процесу, забезпечуючи його об'єктивність, повноту та гуманність.

Після кожного розділу й дисертації загалом сформульовано **висновки**, у яких вичерпно висвітлено зміст розглянутих питань. Висновки відповідають отриманим результатам, мають належну аргументацію, мають високий рівень достовірності.

Зазначене дає підстави стверджувати, що дисертація Панасюк Вікторії Вікторівни на тему «Розслідування домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку» відповідає встановленим вимогам і є завершеною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають теоретичне та практичне значення, спрямовані на вдосконалення криміналістичних і процесуальних засад розслідування домашнього насильства щодо осіб похилого віку.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці. Результати дисертаційного дослідження В. В. Панасюк можуть бути рекомендовані для впровадження в освітній процес закладів вищої освіти юридичного спрямування, використання у науково-дослідній роботі наукових установ, підготовки наукових статей і монографій, а також при плануванні подальших досліджень у цій сфері.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження. В цілому, позитивно оцінюючи наукову роботу, варто звернути увагу на окремі дискусійні моменти, які, на нашу думку, вимагають більш детальної аргументації або уточнень під час захисту.

1. Розгорнутий виклад законів Хаммурапі, середньовічного права та канонічного права (підрозділ 1.1.) характеризується деякою неузгодженістю з ключовою проблематикою дослідження – розслідування домашнього

насильства щодо осіб похилого віку. Здобувачці варто було б зосередитись лише на тих аспектах, які ілюструють розвиток кримінально-правових підходів до боротьби з насильством саме в контексті захисту вразливих груп. Це дозволить зберегти релевантність матеріалу й уникнути зайвих деталей.

2. В підрозділі 1.2.1. «Предмет злочинного посягання» авторка фактично змішує об'єкт злочину (фізичне/психічне здоров'я, свобода, гідність) і предмет злочину (матеріальні речі або елементи матеріального світу). Як відомо, в кримінально-правовій доктрині предметом злочину є матеріальний носій (річ, документ, майно тощо), а об'єкт злочину – це суспільні відносини (життя, здоров'я, честь, гідність). В роботі «предмет безпосереднього посягання» фактично використовується як «фізичне та психічне здоров'я, свобода, емоційний стан», а це методологічно спірно, бо це ознаки об'єкта, а не предмета. Зазначене обумовлює потребу концептуального перегляду та уточнення, оскільки у наведеній дисертанткою інтерпретації простежується методологічне змішування ключових кримінально-правових категорій – об'єкта кримінального правопорушення, предмета злочину та наслідків протиправного діяння. Така невизначеність термінологічних меж ускладнює однозначне розуміння структури складу злочину та потребує узгодження з усталеними положеннями доктрини кримінального права та криміналістики.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час вивчення як дисертації, так і наукових публікацій авторки фактів порушення академічної доброчесності не виявлено. Дисертація В. В. Панасюк є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації поставленим вимогам. Дисертація Панасюк Вікторії Вікторівни на тему «Розслідування домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку», представлена на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням.

За актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю здобутих дисертанткою результатів, дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, встановленим у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (із змінами і доповненнями), наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому

постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка – Вікторія Вікторівна Панасюк – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

**старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії
з проблем протидії злочинності
навчально-наукового інституту
поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук**

Ірина БОТНАРЕНКО

Підпис засвідчує

